
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДО РОБОТИ З НАСЕЛЕННЯМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Ліневич К. А.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-637-9-7>

ВСТУП

У сучасних умовах охорони здоров'я роль медичної сестри посилюється: вона стає ключовим фахівцем у заходах з профілактики, скринінгу, освіти населення і координування громадських програм здоров'я. Без цього неможливо забезпечити формування, підтримання, збереження і відновлення здоров'я громадян. Сучасна сестринська справа вже давно вийшла за межі традиційного догляду за хворими. Сьогодні медичні сестри займаються зміцненням здоров'я пацієнтів, профілактикою захворювань, навчанням самодогляду, забезпеченням максимальної незалежності відповідно до можливостей і стану здоров'я, а також наданням психосоціальної допомоги всім верствам населення.

Медичні сестри сьогодення мають бути готові до нових викликів: отримувати нові знання та професійні навички, забезпечувати індивідуальний підхід до кожного пацієнта, продуктивно співпрацювати з його родиною, самостійно оцінювати стан і потреби пацієнта, встановлювати сестринський діагноз, користуватися сучасною медичною апаратурою та слідкувати за новітніми досягненнями в медицині.

Медична сестринська справа громади базується на декількох основних концепціях, таких як заохочення здорового способу життя, запобігання захворюванням, сприяння реабілітації, оцінка ефективності ресурсів громади та пропаганда поліпшення загального здоров'я громади¹.

Сімейні медичні сестри та медичний персонал амбулаторно-поліклінічних установ відіграють ключову роль у системі профілактичної медицини. Адже 80% пацієнтів починають і закінчують лікування в амбулаторних лікувально-профілактичних закладах, де виникають потреби у підтримці та зміцненні здоров'я. Ці потреби можуть бути

¹ Грінвуд Б. Які основні ролі медсестри громади? ХРОН. 29 червня, 2018. URL: <https://work.chron.com/primary-roles-community-nurse-15144.html> :05

задоволені через відділення профілактики та центри здоров'я, які також провели консультативну роботу з населенням.

За кордоном існують спеціалізовані центри, куди люди звертаються за рекомендаціями щодо збереження і покращення здоров'я. Основу медичного персоналу таких центрів складають медичні сестри. В Україні такі центри також функціонують, але їх кількість залишається недостатньою. Тому актуальним є розвиток мережі центрів здоров'я та реабілітації. Це дозволить своєчасно виявляти і усувати фактори ризику захворювань, а також знизити рівень захворюваності і госпіталізації.

Отже, медичні сестри повинні бути зорієнтовані не лише на діяльність у лікувально-профілактичних установах, а й на роботу в громадах. Їх роль у профілактиці захворювань є критично важливою, оскільки вона залежить від віку пацієнтів і їхніх потреб. Медичні сестри повинні бути готові надати інформацію і рекомендації щодо збереження здоров'я для людей різного віку.

Формування готовності майбутніх медичних сестер до роботи з населенням у сфері громадського здоров'я – комплексна освітня й практична задача, що вимагає системного підходу до змісту підготовки, методів навчання та оцінювання компетентностей².

1. Аспекти формування готовності до роботи з населенням у сфері охорони громадського здоров'я в освітньому процесі підготовки медичних сестер

Реформа медсестринства передбачає підготовку спеціалістів нового типу, які повинні володіти клінічним мисленням, вмінні розпізнавати патологічні зміни в організмі, правильно вибирати тактику для надання екстреної медичної допомоги, майстерно виконувати сестринські маніпуляції, складати плани догляду за пацієнтами та диспансерного спостереження, а також пропагувати здоровий спосіб життя.

Експансія хронічних неінфекційних захворювань, пандемії, екологічні ризики та зміни демографічної структури населення підвищують потребу в кваліфікованій громадській медсестрині (public health nurse). Відтак освітні програми повинні готувати фахівців, здатних працювати з популяціями, проводити профілактику, навчати і захищати вразливі групи³.

Охорона громадського здоров'я – практика роботи, у якій беруть участь медичні сестри – спрямована на покращення здоров'я населення та запобігання захворюванням. Вона включає в себе:

² Стратегічні напрями розвитку медсестринства в Україні. Київ, 2024. URL: <https://surl1.cc/smgkiw>

³ Концепції охорони здоров'я громади. *Медичне сестринство громади*. 2022. URL: <https://surl1.li/csfpcb>

- профілактику захворювань (запобігання виникненню хвороб через вакцинацію, просвітницьку роботу, контроль за факторами ризику);
- покращення умов життя (забезпечення доступу до чистої води, повітря, їжі, безпечного житла та інших факторів, що впливають на здоров'я);
- сприяння здоровому способу життя (підтримка фізичної активності, здорового харчування, відмова від шкідливих звичок);
- епідеміологічний нагляд (моніторинг та контроль за поширенням інфекційних та інших захворювань);
- розробку та впровадження законів та нормативних актів, які сприяють охороні громадського здоров'я.

Формування основ здорового способу життя є ключовим аспектом підготовки медичних сестер. Це передбачає розвиток знань і навичок, які дозволяють майбутнім медичним сестрам ефективно впливати на здоров'я населення і сприяти його благополуччю. Вважаємо, що в освітньому процесі підготовки медичних сестер слід враховувати кілька важливих аспектів:

- формування знань про принципи здорового способу життя. Медичні сестри повинні мати глибоке розуміння основ здорового способу життя, включаючи правильне харчування, фізичну активність, психічне здоров'я та профілактику захворювань. Це знання допоможе їм надавати населенню актуальну та корисну інформацію;
- розвиток ефективної комунікації. Ключовим елементом є здатність чітко та переконливо передавати інформацію про здоровий спосіб життя, а також слухати потреби людей. Медичні сестри повинні вміти встановлювати контакт та підтримувати відкритий діалог;
- практичне застосування знань. Медичні сестри повинні мати можливість застосовувати теоретичні знання на практиці. Це може включати проведення семінарів з питань здорового способу життя для населення або розробку індивідуальних планів здоров'я;
- мотивація пацієнтів. Медичні сестри грають важливу роль у підтримці пацієнтів у їхніх зусиллях щодо ведення здорового способу життя. Вони повинні вміти мотивувати пацієнтів до позитивних змін та надавати необхідну підтримку на кожному етапі процесу;
- постійний професійний розвиток. Освітній процес підготовки медичних сестер має включати постійне навчання та професійний розвиток. Це допоможе їм залишатися в курсі останніх досліджень і тенденцій⁴.

⁴ Шарлович З. Розвиток професійної майстерності спеціалістів медсестринства через організацію післядипломного освітнього процесу. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 93–100.

Очевидно, що ключову роль у збереженні і формуванні здоров'я відіграє сама людина, її спосіб життя, цінності, установки та рівень гармонії внутрішнього світу з оточенням. Щоб змінити ситуацію, потрібно змінити ставлення людини до себе і свого здоров'я. Зміцнення і збереження здоров'я має стати обов'язком і потребою кожної людини. Для цього необхідно, щоб студент усвідомлював ці цінності і надавав пріоритет збереженню фізичного та психічного здоров'я через освіту.

Робота медичного працівника, зокрема медичної сестри, також пов'язана з впливом як несприятливих умов праці, так і небезпечних чинників виробничого середовища на робочому місці. Тому важливо враховувати ці фактори при формуванні ефективних стратегій підтримки здоров'я і профілактики захворювань⁵.

Формування основ здорового способу життя в освітньому процесі підготовки медичних сестер є критично важливим як для особистого благополуччя майбутніх медичних працівників, так і для їх здатності ефективно сприяти зміцненню здоров'я населення. Щоб досягти цього, слід:

- включити спеціальні курси з питань зміцнення здоров'я та профілактики захворювань, охоплюючи теми харчування, фізичних вправ, психічного здоров'я та профілактики зловживання психоактивними речовинами;

- інтегрувати концепції здоров'я та благополуччя в різні предмети навчальної програми, наприклад, обговорюючи вплив дієти на одужання пацієнтів у фармакології або досліджуючи роль фізичної активності в лікуванні хронічних захворювань на заняттях з патофізіології;

- організувати майстер-класи та семінари під керівництвом експертів у галузях харчування, фітнесу, надаючи студентам практичні поради та демонстрації, які можна застосовувати як особисто, так і професійно;

- використовувати симуляційні лабораторії для відпрацювання сценаріїв консультування щодо здоров'я, що дозволяє студентам розвивати комунікативні навички для обговорення чутливих тем з пацієнтами;

- залучати студентів до програм роботи з громадою, де вони можуть навчати населення здоровому способу життя;

- впроваджувати завдання для здоров'я, такі як змагання з підрахунку кроків або завдання зі здорового харчування, щоб заохочувати особисте залучення до принципів здоров'я і сприяти розвитку почуття спільності;

- створювати сприятливе середовище, реалізуючи ініціативи здорового кампусу, пропонуючи поживні страви в кафетеріях, надаючи доступні фітнес-зали і ресурси для психічного здоров'я;

⁵ Панькевич А. І., Колісник І. А., Гоголь А. М. Формування основ здорового способу життя студентів медиків засобами освіти. *Aggregating the world's open access research papers*. 2022. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/200099377.pdf>

– заохочувати створення груп підтримки однолітків, спрямованих на підтримку здорового способу життя, щоб ділитися стратегіями, заохочувати та притягувати одна одну до відповідальності;

– переконатися, що студенти мають доступ до актуальних ресурсів щодо здоров'я та самопочуття, включаючи онлайн бази даних, бібліотечні матеріали та гостьові лекції від медичних працівників;

– пропонувати можливості продовження освіти, пов'язані зі зміцненням здоров'я, щоб дозволити медичним сестрам залишатися в курсі останніх досліджень та передового досвіду у просуванні здорового способу життя.

– включити навчання ефективній комунікації, емпатії та технікам мотиваційної співбесіди. Ці навички дозволяють медичним сестрам будувати міцні стосунки з людьми, сприяючи відкритим дискусіям про зміни в способі життя та здоров'ї;

– використовувати рольові вправи, щоб імітувати розмови на делікатні теми здоров'я. Це допомагає студентам на практиці застосовувати навички міжособистісного спілкування в реальних життєвих ситуаціях, підвищуючи їхню впевненість і компетентність у консультуванні з питань зміцнення здоров'я⁶.

Інтеграція зміцнення здоров'я в навчальні плани має значення для підготовки медичних працівників до задоволення складних потреб у сфері охорони здоров'я окремих людей і громад. Це виходить за рамки традиційних підходів, підкреслюючи важливість навичок міжособистісного спілкування та розуміння соціальних детермінант здоров'я⁷. Наведемо деякі шляхи інтеграції у підготовці медичних сестер:

– включити вичерпний вміст щодо соціальних детермінант здоров'я у навчальні програми. Це має охоплювати такі теми, як соціально-економічні фактори, умови навколишнього середовища та проблеми системи охорони здоров'я, які впливають на результати здоров'я. Розуміння цих детермінант дозволяє медичним сестрам відстоювати політику та втручання, спрямовані на усунення основних причин поганого здоров'я;

– заохочувати студентів брати участь у громадських проєктах, спрямованих на покращення соціальних детермінант здоров'я. Ці проєкти можуть передбачати співпрацю з місцевими організаціями для розширення доступу до здорової їжі, покращення житлових умов або підвищення громадської безпеки. Такий досвід надає практичне розуміння впливу соціальних детермінант здоров'я на людину та громади;

⁶ Макашов В. Діяльність органів місцевого самоврядування в реалізації програм розвитку оздоровчої рухової активності населення. 2021. № 9 (1). С. 63-71.

⁷ Evans, D., Coutsaftiki, D., Fathers, C. P. Health Promotion and Public Health for Nursing Students. Exeter: Learning Matters. 2014. 168 p.

– використовувати симуляційні лабораторії для створення реалістичних сценаріїв, де студенти можуть відпрацьовувати стратегії зміцнення здоров'я. Симуляції можуть включати лікування хронічних захворювань, зміцнення психічного здоров'я та вирішення проблем зловживання психоактивними речовинами. Цей практичний підхід зміцнює теоретичні знання та готує студентів до клінічної практики;

– познайомити студентів із цифровими інструментами охорони здоров'я та мобільними додатками, призначеними для зміцнення здоров'я. Знайомство з цими технологіями дозволяє медичним сестрам рекомендувати пацієнтам науково-обґрунтовані ресурси, підтримуючи самоконтроль стану здоров'я⁸.

– пропонувати семінари, вебінари та онлайн-курси, присвячені новим тенденціям у зміцненні здоров'я та профілактиці захворювань. Бути в курсі останніх досліджень і передового досвіду гарантує, що медичні сестри залишаються ефективними промоторами здоров'я протягом усієї своєї кар'єри⁹.

Інтегруючи ці стратегії, сестринська освіта може краще підготувати майбутніх медичних сестер до пропаганди здорового способу життя серед пацієнтів і громад. Цей комплексний підхід охоплює не лише індивідуальну поведінку щодо здоров'я, але й ширші соціальні та екологічні фактори, що впливають на результати здоров'я.

2. Визначення ролі медичної сестри у сфері охорони громадського здоров'я

Згідно з визначенням Європейського регіонального бюро ВООЗ, модель медичної допомоги населенню постійно розвивається, адаптуючи способи надання послуг. Розвиток моделі передбачає зміни в процесах надання допомоги у відповідь на еволюцію потреб, зокрема в структурі допомоги, організації надавачів послуг, управлінні послугами та постійному вдосконаленні роботи. Послуги повинні відповідати потребам населення у сфері охорони здоров'я, таким як потреби пацієнтів з хронічними захворюваннями та літніх людей, відповідно до опису ВООЗ.

У цьому контексті модель первинної медичної допомоги (ПМД) відіграє важливу роль у задоволенні потреб населення. Розширення

⁸ Мельниченко О. А. Опитування як спосіб виявлення впливу поверхнево-активних речовин на здоров'я населення: методологічний аспект. В: Огнев В. А., редактор. *Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення*. Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. уч.; 2018 жов. 24; Харків, Україна. Харків: Вид-во ХНМУ. 2018. С. 73-75.

⁹ Ждан В. М., Слабкий Г. О., Жданова О. В. Самооцінка студентською молоддю стану особистого здоров'я та характеристика їх звернень за медичною допомогою. *Світ медицини та біології*. 2019. № 4 (70). С. 71-75.

повноважень медичних сестер стало важливим фактором у рамках цієї моделі. Наявність чітко визначеної ролі, профілю компетентностей та обсягу практики медичних сестер дозволяє системі освіти підготувати кваліфікованих фахівців, здатних покращити і зберегти здоров'я.

В різних країнах існують значні відмінності в освітній підготовці, обсязі практики, правових нормах та компетентностях медичних сестер. Однак дедалі більше країн надають медичним сестрам розширені повноваження в рамках ПМД. Обсяги їхньої практики варіюються: одні країни фокусуються на підтримці медичних сестер у самоорганізації, в інших медичні сестри з розширеними повноваженнями мають незалежні практики з власним контингентом пацієнтів.

Все більше країн надають дипломованим медичним сестрам право робити призначення. Медичні сестри стають важливими учасниками міждисциплінарних команд ПМД, а в деяких країнах вони також працюють незалежно, без нагляду лікаря, у закладах ПМД, які управляються медичними сестрами. Це призвело до появи поняття медична сестра з розширеними повноваженнями (Advanced Nurse Practice – ANP).

Медична сестра з розширеними повноваженнями – це зареєстрована медична сестра, яка здобула експертні знання, комплексні навички прийняття рішень та клінічні компетентності для провадження розширеної практики, визначеної контекстом або країною акредитації. Для початкового рівня рекомендується мати ступінь магістра. Освітня підготовка медичної сестри з розширеними повноваженнями включає кілька ключових елементів:

- освітню підготовку на рівні закладу вищої освіти (ЗВО);
- формальне визнання освітніх програм, акредитованих чи затверджених для підготовки медичних сестер з розширеними повноваженнями;
- формальну систему ліцензування, реєстрації, сертифікації та атестації.

Практика медичної сестри з розширеними повноваженнями поєднує дослідження, освіту, практику та управління, характеризується високим рівнем професійної автономії та незалежної практики. Це передбачає:

- ведення пацієнтів з високими навичками оцінювання стану здоров'я, прийняття рішень та обґрунтування діагнозу, а також наявність визнаних клінічних компетентностей високого рівня;
- надання консультаційних послуг іншим надавачам медичних послуг;
- планування, впровадження та оцінювання програм;
- функціонування як перша точка контакту для пацієнтів.

Кожна країна має свої конкретні норми щодо практики медичних сестер з розширеними повноваженнями, які можуть включати:

- право встановлювати діагноз;
- повноваження призначати ліки;

- повноваження призначати лікування;
- повноваження направляти пацієнтів до інших фахівців;
- повноваження госпіталізувати пацієнтів;
- законодавство щодо присвоєння та захисту звання «Медична сестра з розширеними повноваженнями»;
- законодавство чи інші регуляторні механізми, що спеціально стосуються медичних сестер з розширеними повноваженнями;
- офіційно визнані звання для медичних сестер, які виконують ролі з розширеними повноваженнями.

Таким чином, медична сестра з розширеними повноваженнями є сучасною та ефективною роллю в медсестринстві, що позитивно впливає на систему охорони здоров'я по всьому світу. Керівними принципами є вища освіта, розширений обсяг практики та політики, що підтримують цю роль. Переваги розширення ролі медичних сестер полягають у підвищенні доступності медичної допомоги, зменшенні навантаження на лікарів, економії ресурсів та підвищенні якості життя населення. Нова роль передбачає обов'язки, навички, ставлення та знання, які повинні сприяти розвитку медсестринства з розширеними повноваженнями. Допомога, яку надають медичні сестри з розширеними повноваженнями або команди, до яких вони входять, як мінімум, порівнюється з допомогою лікарів, з урахуванням процесу та клінічних результатів¹⁰.

Однак реалізація освітньої програми здорового способу життя для підготовки медичних сестер до роботи у сфері охорони громадського здоров'я стикається з кількома викликами: медичні сестри, які працюють у високонавантажених умовах, можуть зіткнутися з труднощами при інтеграції додаткових освітніх обов'язків у свій вже переповнений графік. Не всі медичні сестри мають достатньо знань для ефективної передачі інформації про здоровий спосіб життя пацієнтам. Відсутність регулярного оновлення знань і навчання може знижувати якість наданої інформації. Суттєвими перепонами для роботи медичних сестер у сфері охорони громадського здоров'я є: неналежне поєднання теорії і практики – відсутність достатньої кількості клінічних майданчиків у громадах; нестача навчальних програм із фокусом на громадському здоров'ї для медичних сестер; відсутність стандартизованих компетенцій для громадського медичного сестринства в національному масштабі (потреба у адаптації міжнародних рамок до національного контексту).

---

¹⁰ Степурко Т., ван Малдерен Г., Качурець М. та ін. Роль медсестер у наданні первинної медичної допомоги: сучасні моделі. Аналітичний огляд. 2021. 24 с. URL: https://mededu.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/policy-brief-ua-web_new-2.pdf

Пацієнти мають різні вподобання та потреби, що ускладнює створення універсальних освітніх програм. Медичні сестри повинні адаптувати свій підхід до індивідуальних потреб пацієнтів, що потребує додаткових зусиль. Мотивація та залучення пацієнтів є критично важливими для успіху освітніх програм. Деякі пацієнти можуть не бачити необхідності у змінах свого способу життя, що ускладнює їх участь у програмах. Оцінка ефективності освітніх програм може бути складною через відсутність стандартних показників та інструментів моніторингу, що є важливим для постійної адаптації та вдосконалення програм. Нові дослідження, тенденції та технології вимагають постійного оновлення та адаптації освітніх програм, що є додатковим викликом для закладів та медичних сестер.

Вирішення цих проблем є ключем до успішної реалізації освітньої програми здорового способу життя для навчання медичних сестер. Для цього необхідно безперервно адаптувати програми, враховувати індивідуальні потреби пацієнтів та забезпечувати медичних сестер відповідними ресурсами та підтримкою¹¹.

В межах дослідження проведено оцінку ефективності роботи медичної сестри у формуванні здорового способу життя молоді віком від 15 до 25 років.

Дослідження проводилося у три послідовні фази. По-перше, аналіз контексту та характеристик молоді. Для цього був проведений огляд здоров'я та звичок молоді у черкаському регіоні через вивчення вторинних джерел (наукові статті, огляди, звіти, книги та інші публікації, які базуються на первинних дослідженнях, даних). Далі було проведено ідентифікацію умов медичного догляду для молоді, спираючись на опитування «Оцінка здоров'я молоді». Цей інструмент був перевірений на наявність культурних адаптацій і включав соціально-демографічний профіль, сприйняття медичних порад, доступ до медичних послуг та вплив інформаційно-комунікаційних технологій на здоров'я.

Перед проведенням опитувань була отримана інформована згода від учасників та їхніх опікунів. Для діагностики була вибрана випадкова вибірка з 120 молодих людей віком від 15 до 25 років, представників різних соціальних груп та освітніх закладів (державні та приватні). Також було обрано медичних сестер, які брали участь у дослідженні. Збір даних здійснювався через анкетування, інтерв'ю та спостереження за заходами, організованими медичною сестрою.

Проведене дослідження показало, що медичні сестри мають важливу роль у підтримці здорового способу життя серед молоді. 74% респондентів,

---

¹¹ Kędra E., Milecka D., Garwacka – Czachor E., Gurowiec P. J. *Pielęgniarki i pielęgniarstwo dla zdrowia nas wszystkich*. Głogów: Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Głogowie, 2023. 648 s.

що отримували консультації від медичних сестер, відзначили покращення своїх знань про важливість регулярного харчування, фізичної активності та управління стресом. 58% молодих людей, які брали участь у програмах підтримки фізичної активності, відзначили активізацію фізичного навантаження і занять спортом. 62% опитаних респондентів змінили свої харчові звички на краще після отримання консультації з питань здорового харчування від медичних сестер. 65% молодих людей, що брали участь у психологічних консультаціях і підтримці з боку медичних сестер, повідомили про зниження рівня стресу, тривожності після участі у програмах підтримки. 55% респондентів відзначили, що підтримка медичних сестер, організовані групові заходи, онлайн-зустрічі допомогли їм відчувати себе більш впевненими і розширили їхні соціальні зв'язки¹². Ці дані підкреслюють важливість ролі медичних сестер у формуванні здорового способу життя молоді та підтримці їхніх позитивних змін у поведінці.

Українські науковці відзначають, що медична сестра є ключовим учасником профілактичних програм та пропаганди здорового способу життя. Олександра Шевченко наголошує: «Аналіз світових тенденцій розвитку охорони здоров'я свідчить, що медичним сестрам відводиться все важливіша роль у формуванні, збереженні та відновленні здоров'я громадян»¹³.

У статті О. М. Грицко та З. О. Надюк підкреслюється важливість громадського медсестринства у державному управлінні здоров'ям на рівні сімейної медицини. Науковці відзначають, що здоровий спосіб життя сам по собі не складається для людини. Його треба формувати, постійно дотримуватись, пристосовувати до постійно змінних умов проживання. І саме тут важливу роль може зіграти громадська медична сестра, підбираючи для конкретної людини оптимальний комплекс її поведінки¹⁴.

Отже, медична сестра є важливою ланкою системи громадського здоров'я. Підвищення її ролі сприятиме зміцненню здоров'я нації та сталому розвитку суспільства.

¹² Ліневич К. А., Обладанюк В. В. Значення пропаганди здорового способу життя серед української молоді в умовах воєнного стану. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. Вип. 1(47). С. 664-675. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-664-675](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-664-675)

¹³ Шевченко О. Освітні можливості з медсестринства в контексті формування компетентностей. *Science in the Context of Innovative Changes: Scientific Multidisciplinary Monograph*. International Center for Science and Social Transformation, 2024. P. 199-206.

¹⁴ Грицко О. М., Надюк З. О. Роль громадського медсестринства в державному управлінні здоров'ям у закладах родинної медицини. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. (46/47). Ч. 1. С. 174. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.46/47.2016.176147>

ВИСНОВКИ

Медична сестра у сфері громадського здоров'я виконує широкий спектр завдань, що включають профілактичну, освітню, діагностичну та організаційну діяльність. Вона бере участь у проведенні скринінгів, вакцинацій, просвітницьких кампаній, здійснює моніторинг стану здоров'я населення та працює над раннім виявленням захворювань.

Формування готовності майбутніх медичних сестер до роботи з населенням у сфері охорони громадського здоров'я вимагає цілеспрямованого змінення освітніх програм, інтеграції компетентнісного підходу, посилення практичної підготовки у громадах та адаптації міжнародних стандартів до національного контексту. Це довгострокова інвестиція у стійкість системи охорони здоров'я та здоров'я населення в цілому.

Для забезпечення готовності майбутніх медичних сестер до роботи з населенням у сфері охорони громадського здоров'я потрібно формувати наступні компетентності: знання з охорони громадського здоров'я; комунікаційні навички роботи з населенням; вміння давати оцінку потреб населення і планування втручання; навички організації і виконання профілактичних заходів, превентивних оглядів, вакцинацій; належна етична та правова підготовка: дотримання етичних принципів, захист прав пацієнтів.

Підготовка медичних сестер до роботи у сфері охорони громадського здоров'я буде ефективною за умов: впровадження навчальних модулів з громадського здоров'я в програми підготовки медичних сестер; включення міжнародних рамок компетентностей у державні стандарти підготовки; розширення співпраці освітніх закладів із первинною ланкою та органами місцевого самоврядування для організації практичних майданчиків і програм профілактики; інвестування у підготовку викладачів і тренерів.

АНОТАЦІЯ

Сьогодні, як ніколи, зростає потреба у фахівцях, що здатні забезпечити профілактику захворювань, просування здорового способу життя та доступність медичних послуг. Медична сестра відіграє важливу роль у цьому процесі, оскільки саме вона часто є першим контактним ланцюгом між населенням та системою охорони здоров'я. Громадське здоров'я є ключовою складовою національної безпеки та стійкого розвитку суспільства. У роботі висвітлено аспекти формування готовності до роботи з населенням у сфері охорони громадського здоров'я в освітньому процесі підготовки медичних сестер. Акцентовано увагу на те, що ключовим аспектом підготовки медичних сестер є формування основ здорового способу життя. На основі власних досліджень з'ясовано роль медичної сестри у сфері охорони громадського здоров'я, проведено оцінку

ефективності роботи медичної сестри у формуванні здорового способу життя молоді віком від 15 до 25 років. Визначено основні компетентності, які потрібно формувати для забезпечення готовності майбутніх медичних сестер до роботи з населенням у сфері охорони громадського здоров'я. Це знання з охорони громадського здоров'я; комунікаційні навички роботи з населенням; навички організації і виконання профілактичних заходів, превентивних оглядів, вакцинацій; належна етична та правова підготовка.

Література

1. Грінвуд, Б. (2018, 29 червня). Які основні ролі медсестри громади? ХРОН. URL: <https://work.chron.com/primary-roles-community-nurse-15144.html> :05
2. Стратегічні напрями розвитку медсестринства в Україні. Київ, 2024. URL: <https://surli.cc/smgkiw>
3. Концепції охорони здоров'я громади. *Медичне сестринство громади*. 2022. URL: <https://surl.li/csfpcb>
4. Шарлович З. Розвиток професійної майстерності спеціалістів медсестринства через організацію післядипломного освітнього процесу. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 93–100.
5. Панькевич А. І., Колісник І. А., Гоголь А. М. Формування основ здорового способу життя студентів медиків засобами освіти. *Aggregating the world's open access research papers*. 2022. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/200099377.pdf>
6. Макашов В. Діяльність органів місцевого самоврядування в реалізації програм розвитку оздоровчої рухової активності населення. 2021. № 9 (1). С. 63–71.
7. Evans, D., Coutsaftiki, D., Fathers, C. P. *Health Promotion and Public Health for Nursing Students*. Exeter: Learning Matters. 2014. 168 p.
8. Мельниченко О. А. Опитування як спосіб виявлення впливу поверхнево-активних речовин на здоров'я населення: методологічний аспект. В: Огнев В. А., редактор. *Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення*. Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. уч.; 2018 жов. 24; Харків, Україна. Харків: Вид-во ХНМУ. 2018. С. 73м75.
9. Ждан В. М., Слабкий Г. О., Жданова О. В. Самооцінка студентською молоддю стану особистого здоров'я та характеристика їх звернень за медичною допомогою. *Світ медицини та біології*. 2019. № 4 (70). С. 71–75.
10. Степурко Т., ван Малдерен Г., Качурець М. та ін. Роль медсестер у наданні первинної медичної допомоги: сучасні моделі. Аналітичний огляд. 2021. 24 с. URL: https://mededu.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/policy-brief-ua-web_new-2.pdf

11. Kędra E., Milecka D., Garwacka – Czachor E., Gurowiec P. J. *Pielęgniarki i pielęgniarstwo dla zdrowia nas wszystkich*. Głogów: Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Głogowie, 2023. 648 с.

12. Лінєвич К. А., Обладанюк В. В. Значення пропаганди здорового способу життя серед української молоді в умовах воєнного стану. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. Вип. 1(47). С. 664–675. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-664-675](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-664-675)

13. Шевченко О. Освітні можливості з медсестринства в контексті формування компетентностей. *Science in the Context of Innovative Changes: Scientific Multidisciplinary Monograph*. International Center for Science and Social Transformation, 2024. P. 199–206.

14. Грицко О. М., Надюк З. О. Роль громадського медсестринства в державному управлінні здоров'ям у закладах родинної медицини. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. (46/47). Ч. 1. С. 174. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.46/47.2016.176147>

Information about the author:

Linievych Kateryna Andriivna,

<https://orcid.org/0000-0002-6237-4070>

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Natural Sciences

Cherkasy Medical Academy

215, Khreshchatyk street, Cherkasy, 18001, Ukraine